

Ozir po domovini.

Gornjegradska okolica.

Gornjegradski okraj (Oberburg) je okoli in okoli obdan z visocimi gorami, tudi v sredini je gorat, razun gornjesavinske doline in ozke ravnine za Dreto. Hrbti viših planin so skalnati in goli, drugače pa večidel temni logi pokrivajo gore in holme ter globoko segajo v nižave.

Zato se pa tudi ta okraj zelo loči od drugih pokrajin slovenskega Štajarja, ne samo v naravoslovni zadevi, temuč tudi v tem, kako si prebivalci služijo kruh.

Kupčija z lesom — najzdatniši vir dohodkov tega kraja — je vreteno, okoli kterega se suče skoraj ves trud odraslega moškega spola, pa tudi večidel njegovih opravkov pri gosposki in drugih zadev.

Kar v vinskih krajih vinograd velja, veljata tu zavod *) in žaga. Brez števila smrek, hojk pa mecesnov se poseka čez leto in dan; iz njih narejajo se platanice**), ktere se večidel pozimi z gozdov spravljajo. Tu slišiš ropot in puhlo kumplanje po drčah s planin v nižave derečih platanic; tam vidiš jih z živino vlačiti ali po potocih plaviti do žag, da se za deske izrežejo. Kjer koli se je kaj strmeča našlo za Savino, Dreto in drugih vodah in vodicah, žaga stoji, pred žagami pa leži nakupičenih platanic in lično zloženih desak.

Ko zima jame slovo jemati, je že dosti plavov za odhod pripravljenih. Za Savino in Dreto po šest, eden na drugega zloženih na breg prislonjenih plavov leži, da se ob ugodni vodi v potok porinejo, in da še pred, ko se prijazna lastovka prikaže, odplavajo od tod. Plavijo se pa na Hrvaško, Srbsko, Turško, in še delj. Težko da se nahaja v kakem okraji med ljudmi toliko potnih listov za vnanje dežele kakor tu. Žage pa, ako so le na stanovitni vodi, neprenehoma žigajo in žagajo. Drugi plavi se vežejo; zmirom je z lesom dovolj opravka. Prva voznja je najživahnejša, kajti vsaki hiti za prvim — češ, najboljšim — dobičkom.

Tako poplava vsako leto čuda veliko lesa po Savini in Savi iz tega kraja. Dosti truda prizadeva to opravilo, daje pa gospodarjem in trgovcem dobička in delavcem gotovega zaslužka.

Zato se sme pa tudi gornjegradska okolica, gledé na občni blagostan, med prve na slovenskem Štajarskem staviti. Obleka naših ljudi je čedna; raztrgane redko zagledaš; domačih beračev malokdaj vidiš.

Al lanska lesna prodaja se je vsled goveje kuge in silne suše na Hrvaškem, Srbskem in Turškem jako slabo obnesla. Blago se je prodajalo le po nizki ceni, večidel pa na up. Ker pa tudi tu nekterina up kupujejo les, in se ravno tako platanice, deske in plavi prodajajo, je pri tisti kupčiji nastala cela vrsta upnikov. Sploh se toži, da denarja ni. Tožili so celó godci, ki so o novem letu v ta kraj prišli, da so imeli memo drugih let le slab zaslužek; tožijo hišni gospodarji, da čudo malo skupijo; tožijo tudi krčmarji, da malo zlitajo. Vendar le je od lani veliko veliko čez potrebo v tem kraji oštarij. Na čelu stoji — v tem oziru slavni — trg Ljubno. Začela je nektore skrb navdajati, kaj da bo, ako lesa zmanjka.

Ni prazen ta strah, kajti vsaki, ki le nekoliko premore, se z lesno kupčijo peča, in tako gozdje od leta do leta bolj konec jemljejo.

Tudi letošnja trgovina z lesom se slaba kaže. V poprejšnjih letih se je plav (200 stropnic, 400 lat, 400 tenkih desak) po 20—25 gold. na mestu plačeval; letos

ponujajo le po 15—18 gold. Lesá bode pa tudi letos dosti na prodaj, kajti zima je bila ugodna, iz vsake luknje se je lahko spravil les.

Ozrimo se nekoliko na kmetovanje. Površnji pogled nam tisto stanje predstavlja, kakoršno vidimo drugod po slovenskem Štajarskem. Povsod le staro kopito. Nikjer napredka! Pa kako bi neki bilo drugače? — Saj ne dobiva kmet od nobene strani zdatnega poduka za svoje potrebe. Duhovni se ne pečajo s posvetnimi rečmi. Učitelji se niso učili umnega kmetovanja, so tedaj nezmožni, pa tudi veselja nimajo, otroke o tem podučevati. Deželni odbor pri rešenju prošinj za razkosenje srenjskih posestev željo izrekuje, da se pri razkosenju prostor za drevesnice (drevesne šole) za poduk šolske mladine odloči; al ta blagi namen bode brez vspeha, dokler se ne bodo tudi preparandi v sadjoreji podučevali. Imamo na slovenskem Štajarskem tudi podružnice kmetijske, al žalibog! da so hrastove rastlike, ki v naših krajih ne bodo obrodile ne želoda ne šišek.

Podučno-zabavno berilo.

Zatoženi sosamoglasnik.

Spisal Fr. Levstik.

(Dalje.)

e (dalje govori): V prvem zakonu starih časov je imel **r** — takrat imenovan Rci Slovanovič — pred seboj za tovaršico cirilko, polglasnico **ṛ**, ktero je raznašal, da je sitna, in da je vanj zmerom jezno obrnena, dolgi nos navpik obešaje, kakor purán. Lehko je tedaj razumeti, da jej živi, takrat še mnogo mlajši **r** ni bil nikoli prav posebno zvest, ampak iz ójnic je stopal, in zahajal v prijetnejšo družbo sosednje polglasnice **ṛ**, za ktero je dejal, da mu vsaj z nosom ne grozi. Iz te dobe ima sina **ř**, ako se ne motim. Uže tu je začetek njegove sedanje porednosti. — Ko je bila cirilica nehala azbukovati med Slovenci, pride dolgo potem, 1550. leta, Dolenec Trubar, — nekoliko premisli to reč, ter zopet ustanovi svojim rojakom abecedno vas latinskih, za potrebo po nemškem običaji sestavljenih črk, da je ž njimi on pisal knjige in drugi veljaki ž njim. A Trubar te vasi ni bil niti s plotom trdno ogradil, niti jej zdél imena. Vso to zamudo je, pozneje, 1584. leta popravil v prvej novoslovenskeji slovnici Bohorič, po kterem se je ta vas potem iz hvaležnosti imenovala Bohoričovo selo. V tistem času pride k meni vdovec **r**, in snubi me, da bi ž njim do smrti abecedovala. Res je bil kaj lepo oblečen: imel je cvetice za klobukom, pa namazane, dolge črevlje z velikim zlekrom, in dasitudi je bilo o svetem Urhu, vendar je bil ogrnil višnjav plašč, kakor je bilo spodobno abecednemu žéninu; jaz pa sem se ga v deviškeji sramežljivosti le trdo branila, na tanko vedóč, kako je delal med starimi Slovenci. Toda zviti **r** mi je obétal in prisézal, kakor bi kolce lomil, da se hoče peboljšati, in tudi njegov sosed **p** je nagovarjal, kolikor je vedel in znal, naj ga vzamem, da bi starikavi **r** uže vendar jél pametno živeti, ker potlej vsaj kljukaste abecedne babe ne bodo mogle óbenj več tako brusiti jezikov, kar zdaj počenjajo vsej vasi na sramoto. Kaj sem reva hotela? V prvem cvetu nisem bila več, in tako se je zgodilo, da sta me premotila. Dolgo sva potlej z možem prav mirno živéla po Trubarjevih in družih knjigah, po Bohoričeveji slovnici in povsod, kjer je koli trebalo pokazati lep izgled prave abecedne ljubezni, ki ne išče preprirov, kajti mé črke vedno pohlevno žedímo druga poleg druge; samo v pisanji šolskih páglavcev se začnemo časi za šalo pretepati, in kak **b**, **d**, **h**, **k** in **l** dobode tako brco, da bi skoro padel na zobe ali vznak; a to nič

*) Tukaj pa tudi na Vranskem gozd ali hosto zovejo „zavod.“

**) „Platanice“ so dva sežnja dolgi kreli, iz kterih deske režejo. — Za prodaj v Trst morajo za čevlji dalji biti. Pis.